

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/35, p. 195-211

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12656>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

This article was checked by iThenticate.

TELEVİZYONDAN YANSIYAN ŞİDDETE SİNEMANIN YAKLAŞIMI

*Filiz ERDEMİR GÖZE**

ÖZET

Televizyon, ilk yayına başladığından bugüne değin insanların hayatında çok önemli bir yer edinmiştir ve süreç içerisinde ailelerin hayatında vazgeçilmez bir araç haline gelmiştir. Bu nedenle araştırmacıların ilgisi sürekli olarak bu aracın üzerinde olmuştur. Yapılan araştırmalarda izleyiciler üzerinde en etkili kitle iletişim aracı olarak kabul gören televizyona yönelik çeşitli eleştiriler, suçlamalar yöneltilmiş ve olumsuz bir televizyon imgesi yaratılmıştır. Bu eleştirilerin başında televizyonun hemen her programında şiddete yer vermesi gelmektedir. Televizyonun reyting amacıyla şiddeti ekranlarında sıklıkla kullanması ve şiddeti seyirlik bir gösteriye dönüştürmesi çok sayıda araştırmacının konusunu oluşturmuştur. Bu araştırmalar sonucunda televizyondan yansıyan şiddetin özellikle çocuklar ve gençler üzerinde çok sayıda olumsuz etkisi olduğu saptanmıştır. Buna göre şiddet içerikli programları izleyenler, şiddeti olağan ve sıradan kabul etmeye başlamakta, acıma ve empati duygularını kaybetmektedirler. Buradan hareketle çalışma, sinema filmlerinin televizyondan yansıyan şiddeti hangi başlıklar altında eleştirdiğini ortaya koyabilmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç kapsamında; *Şebeke* (1976, Sidney Lumet), *Benny'nin Videosu* (1992, Michael Haneke), *15 Dakika* (2001, John Herzfeld), *Açlık Oyunları* (2012, Gary Ross), *Açlık Oyunları: Ateşi Yakalamak* (2013, Francis Lawrence) ve *Gece Vurgunu* (2014, Dan Gilroy) filmleri seçilerek analiz edilmiştir. Analiz sonucunda televizyonu anlatısının merkezine koyan bu filmlerin, televizyon hakkında yapılmış çalışmaları ve bilimsel araştırmaları temel aldıkları ve şiddetin televizyondaki sunumuna yönelik çeşitli başlıklarda ağır eleştiriler getirdikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Televizyon, Şiddet, Reyting, Sinema

* Doç. Dr. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, El-mek: filizerdemir50@gmail.com

CINEMA'S APPROACH TO THE VIOLENCE THAT REFLECTS FROM TELEVISION

ABSTRACT

Television has had an important place in people's lives since it first started broadcasting and in the meantime it became an essential device in families' lives. For this reason, researchers have always been interested in this device. In researches, there have been various criticisms and accusations about television, which is accepted as the most effective mass medium on viewers, and a negative television image has been created. Including violence in almost all of its programs has been at the forefront of these criticisms. Television's frequent use of violence for the sake of rating and making violence a show to watch has been the subject of many studies. As a result of these studies, it is determined that the violence reflecting from television has many negative effects especially on children and the young. Accordingly, people who watch violent programs start to consider violence as usual and ordinary, and lose their sense of empathy and sympathy. In this respect, this study aims to reveal under which topics the movies criticise the violence that reflects from the television. In the scope of this aim, *Network* (1976, Sidney Lumet), *Benny's Video* (1992, Michael Haneke), *15 Minutes* (2001, John Herzfeld), *Hunger Games* (2012, Gary Ross), *Hunger Games: Catching Fire* (2013, Francis Lawrence), *Nightcrawler* (2014, Dan Gilroy) films were chosen and analysed. As a result of the analysis, it was concluded that these movies, which put television in the centre of their stories, were based on studies and scientific research on television and heavily criticised the presentation of violence on television under various topics.

STRUCTURED ABSTRACT

Television has had an important place in people's lives since it first started broadcasting and in the meantime it became an essential device in families' lives. Television's reaching a lot more people than expected in a short time caused it to be at the centre of attention. For this reason, researchers have always been interested in this device.

In researches, there have been various criticisms and accusations about television, which is accepted as the most effective mass medium on viewers. Including violence in almost all of its programs has been at the forefront of these criticisms. From this point of view, television's frequent use of violence for the sake of rating and making violence a show to watch has been the subject of many studies. As a result of these studies, it is determined that the violence that reflected from television has many negative effects especially on children and the young. Accordingly, people who watch violent programs start to consider violence as usual and ordinary, and lose their sense of empathy and sympathy.

The reason for television's being criticised this harshly is that television inherited concerns about mass media before television. Therefore, there have been a lot more comments and debates on television than any other mass media in history and in the later years television

has continued to be the source of general fears of media's effects just like in its first years. The fact that television is a widely watched medium and that all types of programmes directly reach the homes of people make it an important factor for this fear.

Cinema, too, was not indifferent to the criticisms of violence on television, and it has criticized television with its movies on the widescreen. In this respect, the aim of this study is to reveal from what angles the cinema has studied the violence reflecting from television.

In the scope of this aim, *Network* (1976, Sidney Lumet), *Benny's Video* (1992, Michael Haneke), *15 Minutes* (2001, John Herzfeld), *Hunger Games* (2012, Gary Ross), *Hunger Games: Catching Fire* (2013, Francis Lawrence), *Nightcrawler* (2014, Dan Gilroy) films, which addressed and criticised the violence on television, were chosen and analysed.

Since the point that television is most criticised is how it handles violence, this criticism of violence was also transferred directly to movies by researchers. According to this, television makes the violence usual and ordinary. Viewers, who are frequently exposed to violent scenes reflecting from television, see the violence in daily life as fiction. Hence, people become desensitized about violence and lose their sense of sympathy. Television has destroyed individuals' humane characteristics such as sympathy, empathy, and to be touched and has created insensitive human beings. As a result, in the movies it is criticised that violence is accepted as usual and ordinary, and is presented as a show to watch and also it is emphasised that television has a big role in this.

In television - rating relationship, violence has also an important role together with entertainment used in the programs. As is known, television has frequently been criticised for being the screen of violence and blamed for encouraging viewers to violence. Hence, in the analysed movies, clear messages are given about the fact that there is a big rating potential of violence and televisions intentionally act accordingly. Thus, some problems such as moving murderers to the screens in order to get rating, putting violent shows that are thought to attract the viewers in the first place both in news and other programs, unethical behaviours that television workers display for the sake of presenting the most violent and bloodstained images to the viewers and lastly that the viewers are, as well, willing to see the violence in real life on the screen, are criticised.

At this point, as shown in the movies, an important point that should be emphasised is that the viewers want to see real murders and deaths on screens, not fictional ones, and these real deaths and murders are presented on screens as a part of the show / entertainment. Thereby, in this configuration we encounter a viewer model that is insensitive to violence and does not care about it. As this kind of a viewer model is created, television channels act based on the hypothesis that the bloodstained images guarantee rating.

In brief, in the result of the analysis, it is seen that these movies, which put television in the centre of their stories, were based on studies and scientific research on television, heavily criticised the presentation of violence on television under various topics, created a negative television

image, and, lastly, presented a pessimistic view that the violence will never disappear from televisions screens.

Keywords: Television, Violence, Rating, Cinema

Giriş

Televizyon günümüzün en etkili kitle iletişim aracı olarak kabul görmekte ve bu nedenle beyaz camdan yansıyanlar dikkatli bir şekilde takip edilmektedir. “Tarihte imgelerin ve mesajların en yaygınca paylaşıldığı kaynak” (Gerbner, 2014: 281) şeklinde nitelendirilen televizyonu temel alan çalışmalarda, genellikle bu aracın olumsuz özellikleri üzerinde durulmuştur. Öyle ki hiçbir iletişim aracına, hiçbir teknolojik ürüne, televizyona olduğu kadar eleştiri yöneltilmediği söylenebilir (Mutlu, 2008: 21). Televizyon hakkındaki eleştiri ve sorgulamalar her zaman aydınlatıcı bir sonuca ulaşmasa da (Halloran, 1973: 8) bu konudaki tartışmalar geçmişte olduğu gibi bugün de hâlâ devam etmektedir.

Televizyon hakkındaki eleştirel literatürün gelişimi, televizyonun ilk olarak nasıl ve neden var olduğuyla başlamış (Trend, 2008: 126) ve bu araca yönelik teşhisler iki temel noktada toplanmıştır. Buna göre ilkin televizyon, ortaya çıkışından birkaç yıl sonra toplumların kültürel odak noktası haline gelmiştir. İkinci olarak da baştan çıkarıcılığı, gerçekliği duyumsal olarak taklidi ve en az psikolojik çabayla kolayca iletişim kurulabilirliğiyle temelden yeni bir iletişim aracı olarak yaygınlaşmıştır (Castells, 2005: 446). Dolayısıyla 20. yüzyılın ikinci yarısı “televizyon çağı” olarak tarihe geçmiştir. Bu çağda tüm davranış bilimlerinden bilim adamları bu araçla ilgilenmeye başlamışlar ve televizyon izlemeye, şiddeti teşvik etmekten özveriyi öğrenmeye kadar çok değişik etkiler atfetmişlerdir. Örneğin yapılan bir çalışmada, televizyonun toplumsal davranış üzerinde 1043’ten daha az olmayan olumlu ya da olumsuz etki yaptığı belirlenmiştir (Iyengar, 1997: 233).

Televizyonun kısa sürede tahmin edilenden daha çok sayıda insana ulaşması, bu aracın ilgi merkezine yerleşmesine sebep olmuştur. Bu ilginin bir sonucu olarak televizyon üzerine yapılan çalışmalarda çoğunlukla beyaz camın çocuk ya da yetişkin izleyici için sakıncalı yönleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmacılar tarafından televizyonun olumsuz etkileri ve televizyona yönelik kaygılar, çeşitli başlıklar altında ele alınarak incelenmiştir.

Televizyon hakkındaki kaygılar genel olarak, “içerik”, “izleme etkinliği” ve “ideoloji” şeklinde üç geniş kategoriye ayrılmaktadır. İçerikle ilgili kaygılar; tipik olarak izleyicilerin, özellikle çocuklar ve gençler gibi hassas kesimin, şiddet içerikli çizgi filmlerde, kaba komediler ve polisiye programlarda gördüklerini taklit edecekleri yönündeki genel varsayımı takip etmektedir. Televizyonu izleme etkinliği, televizyonun ilk yıllarından beri insanları endişelendirmektedir. Bu endişenin kaynağı, televizyonun insanları kitap okumak, spor yapmak ya da sosyal etkileşimde bulunmak gibi daha sağlıklı şeyler yapmaktan alıkoymasına üzerinedir. Son olarak insanların televizyonun iletmediği ideolojiler konusunda endişeleri bulunmaktadır. Çünkü mümkün olan en geniş seyirci demografisini isteyen televizyon, birçok yaygın inancı ve klişeyi yeniden oluşturmaktadır. Örneğin geleneksel cinsiyet rolleri, toplumdaki iktidar/otoriteye karşı tutumlar, ırk, etnik yapı, yaş, sosyal sınıf ve cinsel eğilimler, hikâye anlatma ve ürün satma esnasında pekiştirilmektedir (Trend, 2008: 129-131).

Bu tartışmalar altında televizyona yönelik en baskın eleştiri başlığını ise şiddet konusu oluşturmaktadır. Özellikle televizyonun reyting için çeşitli programlarında şiddet öğelerini sıklıkla kullanması ve bu durumun da çocuklar ve gençler üzerinde olumsuz etkisinin olması televizyona yönelik kaygıların başında gelmektedir. Nitekim televizyon bir yandan şiddete ilişkin değerleri normalleştirerek izleyicisini duyarsızlaştırırken, diğer yandan şiddeti sıradanlaştırmaktadır.

Turkish Studies

Televizyondaki şiddete yönelik bu eleştirilere sinema da kayıtsız kalmamış ve filmleri vasıtasıyla bu konudaki eleştirileri beyazperdeye taşımıştır. Buradan hareketle sinema filmlerinin televizyondan yansıyan şiddeti hangi açılardan ele aldığını ortaya koyabilmek çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç çerçevesinde televizyondaki şiddeti ele alıp eleştiren *Şebeke* (Network, 1976, Sidney Lumet)¹, *Benny'nin Videosu* (Benny's Video, 1992, Michael Haneke)², *15 Dakika* (15 Minutes, 2001, John Herzfeld)³, *Açlık Oyunları* (The Hunger Games, 2012, Gary Ross)⁴, *Açlık Oyunları: Ateşi Yakalamak* (The Hunger Games: Catching Fire, 2013, Francis Lawrence)⁵ ve *Gece Vurgunu* (Nightcrawler, 2014, Dan Gilroy)⁶ filmleri seçilerek analiz edilmiştir. Çalışmada öncelikle televizyon-şiddet ilişkisi üzerinde durulmuş, sonrasında da film incelemeleri gerçekleştirilmiştir.

Televizyondaki Şiddet: Araştırmalar, Tespitler, Eleştiriler

Televizyonu insanlığın ufuklarını genişletebilen ve büyütebilen teknolojik bir mucize, iletişim ve bilgilenme vasıtası, herkesin hayat tarzını ve gündelik alışkanlıklarını değiştiren bir araç, eğlenceyi ne zaman istenirse, neredeyse gece gündüz her saat mevcut olan temel bir insani hak yapan harika bir yeni iletişim aracı olarak olumlu özelliklerle niteleyen Esslin (2001: 87-88), "Televizyonun bu olumlu özelliklerinin ve başarılarının çoğu hâlihazırda ispatlanmış olmasına ve diğer özelliklerinin gelecekte fayda vadetmesine rağmen, televizyonun o kadar da faydalı olmayan uzun dönemli etkileri görmezden gelinemez" der.

İzleyicilerini etkileyebilme gücüne sahip olan televizyonun ilk ortaya çıktığından beri ilginin odağında olması şaşırtıcı değildir. Ancak neredeyse tüm ilgi, onun olumsuz özellikleri üzerine çevrilmiştir. Bunun nedeni büyük oranda, televizyonun 1950'lerin ortalarında halkın dünyasına bir tüketim malı olarak giren görece yeni bir olgu olması, çok yaygın olarak izlenen bir araç haline gelmesi ve programlarının doğrudan insanların evlerine ulaşmasıdır. Bu özelliğinden dolayı televizyon, gerek ilk yıllarda gerekse sonraki yıllarda medyanın etkileri hakkındaki genel korkuların paratoneri olmuştur. Çünkü daha önce ucuz romanlar, filmler ve radyo için duyulan kaygılar televizyona miras kalmıştır. Bu kaygılar, televizyonun ilettiği mesajların izleyicilerin aklına bir aracı olmadan girdiği ve özellikle genç ya da hassas olan izleyicilerin bu mesajların olumsuz etkilerinden kendilerini korumakta görece güçsüz oldukları konusundaki inançtan dolayı yüksektir. Bu nedenle hemen her dönem televizyonun etkileri üzerine yürütülen çalışmaların çoğunluğu, televizyon/şiddet ilişkisini temel almıştır. Hatta bazı gözlemciler, tüm televizyon politikası tarihinin, gerçekte televizyondaki şiddet ve seks konusunda yapılan tartışmaların tarihinden oluştuğunu söylerler. Ortaya atılan görüşlere göre televizyon, özellikle çocuklar ve gençler üzerinde şiddet ve saldırganlık, ahlaki değerler, cinsellik gibi konularda olumsuz etkilere sahiptir (Trend, 2008: 125-126; Taylan, 2011: 1).

Genel olarak değerlendirildiğinde 1950'li yılların başında televizyondaki şiddet konusuna dikkat çekilmeye başlandığı ve bu konunun önemli bir mesele haline geldiği görülmektedir (Simmons vd., 1999: 149). 1960'lardan başlayarak günümüze kadarki süreçte ise televizyon, zararlı

¹ Yönetmen: Sidney Lumet. Yapım yılı: 1976. Oyuncular: Faye Dunaway (Diana Christensen), William Holden (Max Schumacher), Peter Finch (Howard Beale), Robert Duvall (Frank Hackett).

² Yönetmen: Michael Haneke. Yapım yılı: 1992. Oyuncular: Arno Frisch (Benny), Angela Winkler (Mutter, Benny'nin annesi), Ulrich Mühe (Vater, Benny'nin babası).

³ Yönetmen: John Herzfeld. Yapım yılı: 2001. Oyuncular: Robert De Niro (Eddie Flemming), Edward Burns (Jordy Warsaw), Kelsey Grammer (Robert Hawkins), Oleg Taktarov (Oleg Razgul), Karel Roden (Emil Slovak).

⁴ Yönetmen: Gary Ross. Yapım yılı: 2012. Oyuncular: Jennifer Lawrence (Katniss Everdeen), Josh Hutcherson (Peeta Mellark), Liam Hemsworth (Gale Hawthorne).

⁵ Yönetmen: Francis Lawrence. Yapım yılı: 2013. Oyuncular: Jennifer Lawrence (Katniss Everdeen), Josh Hutcherson (Peeta Mellark).

⁶ Yönetmen: Dan Gilroy. Yapım yılı: 2014. Oyuncular: Jake Gyllenhaal (Lou Bloom), Rene Russo (Nina Romina), Riz Ahmed (Rick).

olduğu öne sürülen, toplumsal ve bireysel şiddeti taşıdığı varsayılan medya hiyerarşisinin doruğunda yer almıştır (Maigret, 2012: 71). Bu kapsamda 1952'den 1967'ye kadar televizyon programlarının içeriği üzerine birçok analiz gerçekleştirilmiş, 1960'ların sonlarında ve 1970'lerin başında ise sadece programların içeriği değil, şiddetin izleyiciler üzerindeki etkileri de inceleme konusu olmuştur. Böylece medya şiddetine maruz kalmanın yarattığı olumsuz etkiler, çeşitli sosyo-ekonomik seviyedeki kişiler, aileler, erkekler, kadınlar, çocuklar ve yetişkinler için ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır (Weaver ve Kobach, 2012: 175 -176).

Televizyondaki şiddet içeriğiyle ilgili ilk kongre oturumlarının yapıldığı ABD'de, 1950'lerden bu yana televizyon ve gerçek hayattaki şiddet arasındaki bağlantı hakkında halkın kaygısı artarak devam etmiştir. Zira tüm izleyiciler için söz konusu olmasa bile, bazı gerçek olaylar göstermiştir ki, televizyonda tasvir edilen şiddeti izlemek, agresif davranışlara yol açmaktadır. Üstelik bazı araştırmacılar, televizyonun gerçek hayat şiddetine yüzde 10 kadar katkıda bulunduğunu tahmin etmektedirler (Knight vd. 2000: 268). Nitekim ortaya çıkan bulgular, televizyon şiddeti ile agresif davranış arasında geçici bir ilişki bulunduğu fikrini desteklemiştir (Simmons vd., 1999: 149). Bunların sonucunda da "Eğer televizyon olmasaydı, pek çok ülkede ahlâksızlık, dil, cinsellik, şiddet ya da benzer olgular hakkında bu denli çok tartışma olmazdı" düşüncesi yaygın olarak dile getirilmiştir (Briggs ve Burke, 2004: 263).

İlk dönemlerde şiddetin etkileri üzerine yapılan çalışmalardan en tanınmış Bandura ve Berkowitz tarafından gerçekleştirilmiştir. Bir sosyal öğrenim teorisyeni olan Bandura çalışmalarında, çocukların öncelikle sosyal modelleme yoluyla öğrenmesini kullanmış ve çocukların televizyonla ilişkisinde "maruz kalma", "edinme" ve "kabul etme" şeklinde üç aşama olduğunu saptamıştır. Bandura çalışmalarında, bir televizyon karakterinin şiddeti kullanması ve bunun sonuçlarının olumlu olması durumunda, izleyen çocuğun/kişinin bu davranışı üstlenme olasılığının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca Bandura, izleyicilerin televizyon modellerini gözlemlediklerini, böylece hangi davranışların ödüllendirildiğini, hangilerinin cezalandırıldığını saptayarak buna göre hareket ettiklerini belirtmiştir. Berkowitz ise televizyondaki şiddete maruz kalan/izleyen izleyicilerin özellikle saldırganlığın haklı olduğuna inandıkları noktada, saldırgan davranışları kabul ettikleri ve olumladıkları sonucuna varmıştır (Simmons vd. 1999: 149-150; Wartella vd. 1998: 58).

Bu araştırma bulgularının yanı sıra, süreç içerisinde televizyondan yansıyan şiddetin toplum üzerindeki etkilerini açıklamaya çalışan birtakım teoriler de ortaya atılmıştır. Örneğin arınma teorisinde şiddet sahnelerinin saldırganlık eğilimlerini azalttığı, uyarma teorisinde ise bireyde saldırganlığın taklidine yol açtığı savunulmaktadır. Televizyonun potansiyel olarak şiddete eğilimli kişilikleri yatıştıran bir güvenlik subabı olarak işlev gördüğünü gösteren ikna edici kanıtlar olmakla birlikte, televizyonun günlük hayatın şiddet payını gerçekten artırdığını kanıtlayan pek çok delil vardır. Örneğin ABD'de 1960-1980 yılları arasında gençlerin neden olduğu şiddetteki ikaz edici artışın sebebi olarak televizyondan yansıyan şiddet gösterilmektedir. Uyarma teorisinin sonucuna anomi ve kanıksama teorileri de katılmaktadır. Kanıksama teorisine göre, şiddet içerikli yayımlar kişiler üzerinde duygu körlüğü yaratmaktadır. Duygu körlüğü, bireylerin sürekli izlenen şiddet içerikli yayımları kanıksayarak, bunlara duyarsız kalmasıdır. Sonraki çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu araştırmalarda elde edilen en önemli bulgulardan biri de yine şiddetin neredeyse fark edilmediği gerçeğidir. Buna göre insanlar şiddet programlarına çok maruz kaldıklarında, artık onu şiddet olarak kabul etmiyorlardı. Kısacası şiddetin duyarsızlaşmaya yol açtığı sonucuna varılıyordu. Zaman içerisinde tüm izleyicilerin duyarsızlaşabileceği öne sürülüyordu. Bu durum televizyonun uzun dönemde ortaya çıkan zararlı bir etkisi olarak ifade edilmektedir ve böylece şiddet içerikli programlara maruz kalanların duyarlılıklarının adım adım köreltildiği vurgulanmaktadır (Esslin, 2001: 92-93; Artuk, 2003: 111-117; Monaco, 2014: 478).

Turkish Studies

Nitekim Robins de (1999: 184 – 185) şiddet karşısındaki duyarsızlaşmaya değinerek “Kültürümüzde televizyon izlemek şiddet, acı çekme ve ölümlerle karşı karşıya gelmektir” der. Robins’e göre, hem belgesel hem de kurgusal program türlerinde gerçek veya yapay ölüm görüntülerinden kaçınmak çok zordur ve bu görüntüler gerçek ölüm deneyiminin giderek dışlandığı bir bağlamda sergilenmektedir.

Televizyonun çocukların daha saldırgan olmalarına yol açtığı ve şiddetin sonuçlarına duyarsız kaldıkları gibi teorilere ek olarak, televizyonda yayınlanan şiddetin izleyicilerin korkmasına neden olduğu teorisi de vardır. Bu teoriye göre, televizyonda sunulan kurgusal dünya izleyiciler tarafından gerçeğin bir aynası olarak görülmekte ve izleyiciler şiddete kurban gideceklerine inanmaktadırlar (Simmons vd., 1999: 150). Neticede laboratuvar araştırması, anket verileri ve televizyonun yeni alanlara girmesiyle oluşan doğal deneyler, şiddet programının tüketiminin en az üç olası zararına işaret etmiştir. Bunlar saldırganlık ve suç faaliyetinde artış, duyarsızlaştırma/şiddetin kabulü ve izleyiciler arasında korkunun oluşması (Hamilton, 2000: 2; Hoffner, 2000: 313).

Televizyon üzerine yapılan araştırmalardan birini gerçekleştiren Gerbner, televizyonun fiziksel saldırganlık olaylarını tasvir edişini tanımlamak için “mutlu şiddet” terimini kullanmıştır. Yıllar sonra da “acımasız dünya sendromu” ya da “ürkütücü dünya sendromu” olarak adlandırdığı bir teori geliştirmiştir. Buna göre, eğer kişi insanların çok televizyon izlediği bir evde yaşıyorsa, o kişi aynı dünyada yaşayan ama daha az televizyon izleyen yan komşusundan daha kötü bir dünyada yaşıyor demektir. Çünkü programlar, insanların en kötü korkularını, kaygılarını ve paranoyalarını pekiştirmektedir. Gerbner’in görüşüne göre, çok televizyon izlemenin başka bir sonucu, kişinin televizyonda gösterilen şiddetin normal olduğuna inanmaya başlamasıdır. Televizyon ayrıca izleyicileri kurbanlara ve acı çekmeye karşı duyarsızlaştırarak bu kişilerin şiddetin sonuçlarını anlama, empati kurma, karşı çıkma ve protesto etme yeteneklerini kaybetmelerine neden olmaktadır. Aynı zamanda televizyon, insanların güvensizlik ve savunmasızlık duygularını şiddetlendirmektedir. Bazı anketler, insanlar ne kadar televizyon izlerse, özellikle geceleri sokağa çıkıp halkın arasına karışmaktan o kadar çok korktuklarını göstermiştir. Ayrıca yoğun televizyon izleyicilerinin, az televizyon izleyenlere oranla daha fazla korunma amaçlı silah, kilit ve bekçi köpeği satın aldıkları gözlemlenmiştir (Gerbner, 2014).

Bu ilk çalışmaların yanı sıra şiddet konusundaki araştırma sayısı yıllar geçtikçe artmıştır. Çünkü özellikle ABD örneğinde çocuklar arasındaki şiddet ve gençler arasındaki suç oranları hızla yükselmeye başlamıştır. Postman’a göre (2004: 119) gençler, televizyon haberlerini izlerken, diğer kesimlerden daha fazla zulüm ve ölüm haberlerinin büyük ölçüde abartılı olduğunu ve ne olursa olsun ciddiye alınmasına ya da sağduyulu bir tepkiyle karşılanmasına gerek olmadığını varsayan bir epistemolojinin etkisine girmektedirler. Dolayısıyla zarar, özellikle dünyaya nasıl tepki göstereceklerinin ipuçlarını çoğunlukla televizyondan alan genç izleyiciler açısından büyüktür.

Araştırmalar sonucunda bu zararın büyüklüğü sayısal verilerle ortaya konulmuştur. Örneğin 1974-1993 yılları arasında şiddet suçları, bildirilen tüm suçların yüzde 10’undan yüzde 14’e yükselmiştir. Yakın zamanda yapılan bir araştırmada, ABD’li gençlerin yaklaşık dörtte üçü akranları arasındaki şiddet suçlarından korktuklarını açıklamıştır. Gençler bu korkularında haklıydılar. Nitekim 1993’te 15-19 yaşlarındaki yaklaşık 3100 genç öldürülmüştü ve katillerin yüzde 18’i 15-19 yaşlarındaki gençlerden oluşmaktaydı (Knight vd., 2000: 267). Ayrıca araştırmalarda, televizyon karşısında en çok vakit harcanan ülkelerden biri olan ABD’de çocukların her hafta 28 saatten fazla televizyon seyrettikleri ve bu süre zarfında 12 yaşından önce Amerikalı bir çocuğun ortalama 8000’den fazla, 18 yaşındaki bir çocuğun ise yaklaşık 18.000 cinayete televizyon aracılığıyla tanıklık ettikleri vurgulanmaktadır (Hammarberg, 1998: 21; Simmons, 1999: 149).

Turkish Studies

Netice itibariyle ABD'deki televizyon-şiddet-çocuk ilişkisinin ele alındığı çok sayıda çalışmada, çocuklar ve gençler arasında suç oranının gün geçtikçe arttığına, özellikle ateşli silahların bu suçlarda yaygın kullanıldığına, cinayetlerde çocukların ve gençlerin öldürülme olaylarındaki korkunç istatistiklere değinilmektedir. Bu araştırmalarda Amerikan toplumunda çeşitli faktörlerin şiddete yol açtığından bahsedilirken, televizyon şiddetinin göz ardı edilmemesi gerektiğinin altı çizilmektedir. Çünkü şiddet, çarpıcı bir şekilde televizyondaki haberlerden, müzik videolarına, eğlence şovlarından gerçekçi programlara kadar hepsinde yer almaktadır (Wartella vd. 1998: 55-56).

Feilitzen (1998: 45-46), yıllar içinde medya şiddetinin artarak devam etmesinin nedeni olarak küreselleşme ve özelleştirmeyle oluşan rekabeti göstermektedir. Feilitzen'e göre, medyada şiddet içeriğinin kullanılmasının nedeni popülerlikten ziyade küresel pazarlamadır. ABD'de yapılan bir araştırma, diğer ülkelere ihraç edilen Amerikan programlarının ABD'de gösterilenlerden daha fazla şiddet içerdiği sonucuna varmıştır. Zira şiddet unsuru, birçok kültürde ilgi çeken ve birçok kültürle uyumu sağlayan bir bileşen olarak görülmektedir.

Televizyonun bu olumsuz tarafını bertaraf etmek için dönem dönem şiddet karşıtı çeşitli kampanyalar yürütülmüş olsa da Kunkel ve arkadaşlarının 1996 yılında gerçekleştirdiği bir içerik analizi, televizyon ortamının esasen değişmediğini ortaya koymuştur. Zira televizyon ekranlarında şiddet temalı programlar hâlâ yaygındır, buna karşılık nadir olarak gösterilen anti-şiddet temalı programlar ise tüm programlamaların sadece yüzde 4'ünü oluşturmaktadır (Knight vd. 2000: 269). Bu araştırmalar sonucunda Amerikan televizyonunun gerçekten şiddet içeren bir medya olduğunun altı çizilmektedir (Wartella vd. 1998: 57). Bu nedenle şiddet içeren filmlerin ve televizyon şovlarının genellikle geniş kitlelere hitap ettiği kabul edilmektedir. Hatta şiddet ve izleyici arasındaki çekim gücünün büyüklüğünden dolayı günümüzde eğlence içeriğindeki şiddetin istisna değil bir kural halini aldığı (Weaver ve Kobach, 2012: 175) sıklıkla vurgulanmaktadır.

Medya şiddetini temel alan büyük bir araştırma da UNESCO'nun desteğiyle 1997 yılında Groebel tarafından yapılmıştır. 23 farklı ülkeden 12 yaşındaki 5000'den fazla öğrencinin katıldığı bu araştırma, medya şiddetinin rolü üzerine bugüne dek yapılan en büyük çapraz kültür çalışması olarak kabul edilmektedir. Çalışma kapsamında 350.000 bireysel veri toplanarak analiz edilmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre, çocukların kişilik özelliklerine ve günlük yaşantı deneyimlerine bağlı olarak medya şiddeti farklı gereksinimleri karşılamaktadır. Örneğin şiddet içeriği, sorunlu bölgelerde yaşayan çocukların hayal kırıklıklarını ve eksikliklerini telafi etmektedir. Daha az sorunlu ortamdaki çocuklar için "heyecanlar" sunmaktadır. Erkekler için "çekici rol modeller" oluşturmaktadır. Medya şiddetinin yaygınlığı ve her yerde olması, ekrandaki şiddeti gerçek hayattaki problemleri çözmek için bir model olarak cazip hale getirmekte ve bu nedenle küresel bir saldırgan kültürün gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Groebel, 1998: 181,198; Arnaldo ve Finnstrom, 1998: 39).

Ancak çalışmada, ekrandaki şiddetin tek faktör olmadığı da vurgulanmaktadır. Buna göre, çocukların kişiliklerinin, gerçek ortamlarının, saldırganlık duygularının, aile koşulları ve kültürel bağlamda edinilen deneyimlerin belirlenmesi çok önemlidir ve bunlar bir kişinin şiddet eğilimini belirleyen temel koşullardır. Raporda ayrıca, ilgili aktörler arasında daha fazla kamusal tartışmanın yapılması ve medya-tüketiciler arasında kritik bir duruşun desteklenmesi için medya eğitiminin güçlendirilmesi yönünde öneriler getirilmektedir (Arnaldo ve Finnstrom, 1998: 39). Bunlara ek olarak yapılan araştırmalar sonucunda, çocukların şiddetten korunmaları bağlamında televizyonun aile hayatının baskın bir parçası haline gelmesine izin verilmemesi çözüm önerisi olarak sunulmaktadır (Simmons vd., 1999: 152).

Türkiye'de de dizi içerikleri üzerine yapılan kapsamlı bir araştırma Hürriyet gazetesinde "Gençler ekranda şiddeti izliyor" (Özkan, 2017) manşetiyle haber yapılmıştır. Ortaokul ve lise öğrencileri arasından seçilen 3.654 gençle yapılan anket araştırma sonuçlarına göre, gençlerin yüzde

96'sı televizyon izliyor. Yüzde 56'sı dört, yüzde 36'sı iki saat televizyon karşısında vakit geçiriyor. Araştırma sonucunda gençlerin izledikleri dizilerin yüzde 85'inde şiddet, cinayet, hırsızlık gibi sakıncalı içerikler saptanmıştır. Şiddet olgusunun yansımaları sadece televizyonda değil, basın, sinema, roman⁷ gibi diğer medya ve anlatı türlerinde de görmek mümkündür. Ayrıca son dönemde "şiddet" temalı çalışmaların yoğunluğu da dikkati çekmektedir⁸.

1950'li yıllardan bu yana televizyon şiddetinin izleyiciler üzerindeki etkilerini inceleyen 3.500'ten fazla araştırma yapılmıştır. Hiçbir araştırma, şiddet davranışını izlemenin, şiddet davranışına katkıda bulunan tek ve hatta en önemli etkenlik olduğunu iddia etmemiştir. Bununla birlikte, televizyon şiddetine maruz kalmanın gerçek dünya şiddetine önemli derecede katkıda bulunduğu yönünde açık bir kanıt bulunmaktadır. Örneğin 1993 Amerikan Psikoloji Birliği raporunda şiddeti izlemenin saldırgan davranışları artırdığına kuşku duyulmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuç, yüzlerce deneysel çalışmanın incelenmesine dayanmaktadır. Dahası saha çalışmaları ve ulusal çapraz çalışmalar, televizyon saldırganlığını izlemenin sonraki saldırganlığı arttırdığını, çocuklar üzerindeki etkinin yetişkinliğe kadar sürebileceğini ve hatta bu tür davranışların kalıcı bir davranış kalıbının parçası olabileceğini göstermektedir (Wartella vd. 1998: 57-58; Wilson, 1998: 64; Hoffner, 2000: 313).

Genellikle tüm bu olumsuz etkileri azaltmanın yolu olarak da "ya insanların televizyon seyretme sürelerini azaltmak" ya da "yayıncıların yayımlayabileceği program türlerini düzenlemek" olduğu ileri sürülmektedir (Trend, 2008: 128-129). Esslin (2001: 91-92) televizyondaki şiddet yayınlarını tehlikeli pornografik yayınlar olarak nitelendirmekte ve bu konuda kötümser bir tutum sergileyerek, bu problemin çözümünün olamayacağını vurgulamaktadır. Kısacası modernite öncesinin her yerde hazır ve nazır bulunan, aleni yaşanan, gündelik hayatın bir parçası olan ve bunların sonucunda seyirlik hale getirilen şiddet (Han, 2016: 16), günümüzde özellikle televizyon sayesinde reyting için seyirlik bir malzeme olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Sinema Filmlerinde Televizyondaki Şiddetin Eleştirisi

Televizyonun ilk dönemlerinde ve sonraki gelişim aşamalarında yürütülen çalışmaların çoğunluğu, daha önce de aktarıldığı gibi televizyon ile şiddet arasındaki ilişkiyi temel almıştır. Sinema da bu ilişkiye kayıtsız kalmamış, filmleri vasıtasıyla televizyon şiddeti hakkındaki eleştirel literatüre katkı sağlamıştır. Buradan hareketle televizyon – şiddet ilişkisinin gerçek hayata nasıl acı bir şekilde yansıdığı ve şiddet görüntülerinin insanları nasıl duyarsızlaştırabileceği *Benny'nin Videosu* filminde açıkça görülmektedir. Haneke bu filminde, televizyon ekranlarından evlere ve ailelere yansıyan şiddetin nasıl sıradanlaştığını, insanların bu görüntülere karşı nasıl hissizleştiğini ele alır ve bu soruna dikkat çekmek için de filmin birçok sahnesinde seyirciye şiddetin pornografisini sunar.

Benny'nin Videosu filmi, çiftlikte bir domuzun öldürülme sahnesiyle başlar. Domuzun öldürülme görüntülerini kendi kamerasıyla Benny çekmiştir ve çektiği bu filmi başa sararak tekrar tekrar izlemektedir. Kanalı değiştirdiğinde Bosna'daki savaşın görüntüleri ile karşı karşıya kalır. Ancak bu yıkım ve katliam görüntülerine karşı ailenin duyarsızlığı, anne -baba arasındaki diyalogda açığa çıkar. "Haberlerde ne var ne yok" diye soran babaya annenin cevabı "Hiçbir şey yok" olur. Böylece ekrandan yansıyan bu şiddet görüntülerinin aile için hiçbir öneminin olmadığına seyirci tanık olmaktadır.

⁷ Bkz. Oğuzhan Börekçi (2012). Darbe Dönemlerindeki "Baskı", "İşkence" ve "Şiddet" in Türk Romanlarına Yansımaları: "Şafak" ve "Gizli Emir".

⁸ Bkz. Uslu Üstten (2016). Gençlik Edebiyatı Eserlerinde Gençlik Sorunlarının Yansıtılış Biçimi Üzerine Bir Değerlendirme, Can (2014). Türk Ailesinde Aile İçi Şiddetin Kültürel Dinamikleri, Gençoğlu, Kumcağız ve Ersanlı (2014). Ergenlerin Şiddet Eğilimine Etki Eden Ailevi Faktörler.

Filmin ilerleyen sahnelerinde Benny, video kiraladığı dükkânın önünde gördüğü kızı evine getirir ve birlikte domuzun öldürüldüğü videoyu izlerler. Domuzu öldüren hayvan tabancasını Benny bir şekilde elde etmiş ve evinde saklamaktadır. Bu tabancayı kızı gösterir ve kızla aralarında tetiğe basma – basamama konusunda tartışma yaşanır. Benny, kendisini korkaklıkla suçlayan kızı bu tabancayla vurur. Kız bağırmaya başlar. Bu arada her şey Benny'nin kayıta olan kamerası önünde gerçekleşmektedir. Yaralanan kız, kameranın çerçevesi dışına çıkar. Bu andan itibaren sadece sesler duyulmaktadır. Benny, kızı susturmak için birkaç el daha ateş eder ve ses kesilir. Haneke, kızın öldürülme görüntülerini seyircilere göstermemiştir ama ekrana yansıyan seslerden kızın öldüğü açıktır. Nitekim sonraki sahnede kızın cansız bedeni kanlar içerisinde yerde gösterilir. Benny, çiftlikteki domuz nasıl öldürülmüşse kızı da aynı şekilde öldürmüştür. Burada dikkati çeken şey, öncelikle Benny'nin domuzun öldürülme olayını bizzat görmesi, bu gerçeği kameraya kaydetmesi ve sonrasında da kameradan yansıyan bu görüntüleri bire bir taklit ederek cinayeti işlemesidir.

Cinayet sonrası Benny'nin soğukkanlılığı dikkati çeker. Benny önce cesetten akan kanları temizlemeye uğraşır. Yönetmen bu kanlı cesedi ve Benny'nin kanı temizleme çabalarını uzun çekimlerle gösterir. Benny, çeşitli açılardan cesedin filmini çeker ve bu esnada sanki sinema filmi çekiyormuş gibi davranır. Seyirci olarak Benny'nin hareketlerinde en ufak bir pişmanlık, üzüntü ya da korkuya tanık olmayız. Nitekim Benny, ceset odasındaiken, günlük hayatındaki ritüellerini gerçekleştirir: Yemeğini yer, arkadaşlarıyla dışarıda buluşur, televizyon seyrederek, okula gider, ders yapar vs. Bu şekilde Benny için günlük hayat bütün olağanlığıyla devam etmektedir. İşlediği cinayet de sanki bu olağan hayatın bir parçasıymış gibi davranır. Çünkü televizyonda ve izlediği videolardaki şiddet, Benny'yi duyarsızlaştırmıştır ve gerçeklik algısını yok etmiştir. Böylece O, kurgusal bir dünyada yaşadığını zannetmektedir.

Benny, tıpkı domuzun öldürülme anı gibi, işlediği bu cinayetin görüntülerini de defalarca başa sararak izler. Bu izlemelerin birine cinayet işlendiğinde çiftlikte olan ve henüz eve dönen anne – baba da tanık olur. Anne şok içinde görüntüleri izlerken baba tıpkı oğlu gibi soğukkanlıdır. Baba, olayı kimsenin görüp görmediğini araştırıp, kimsenin haberi olmadığına ikna olunca, çıkış yolu bulmaya çalışır. Baba, Benny'e "neden yaptığını" sorduğunda Benny'nin cevabı "Nasıl olduğunu görmek istiyordum" olur. Anne ile baba aralarında konuşurlar ve cesedi ortadan kaldırıp olayı örtbas etmeye karar verirler. Anne – baba arasındaki cesedin nasıl yok edileceği konusundaki konuşmalar, herkesi şok edecek şekilde pornografiktir. Çünkü ipuçları yok olsun diye cesedi çok küçük parçalara ayırmanın ve kemikleri de testereyle kesip, bütün bu parçaların çiftlikte bir yerlere gömülmesinin planını yaparlar. Bu konuşmaları yaparlarken ikisinin yüzünde de herhangi bir insani tepki ya da pişmanlık yoktur.

Plan çerçevesinde Benny ve annesi hiçbir şey yaşanmamış gibi Mısır'a tatile gider. Baba evde kalmıştır. Haneke, babanın cesedi nasıl yok ettiğini seyirciye göstermez ama seyirci o cesedin nasıl ortadan kaldırıldığını bilir. Sonuçta Benny, ülkesine döndüğünde polise gider ve anne – babasının cesedi yok etmek için yaptıkları planların, konuşmalarının olduğu kaseti polisler izletir. Anne – baba polis merkezine getirilir, Benny onlardan özür diler ve film bu şekilde sona erer. Görüldüğü gibi Benny, anne ve babasının suçluluğunu da kamera görüntüsüyle kanıtlamıştır. Ona göre, kayıt altına alınmayan ve ekrandan yansımayan hiçbir şeyin gerçekliği kabul edilmemelidir.

Haneke, bu filmi hakkındaki söyleşisinde medyada sık sık yer alan aşırı şiddet olaylarının özellikle çocukları çok etkilediğini, çünkü televizyon haberlerinin felaketlerden, şiddet ve acılardan başka bir şeye yer vermediklerini vurgulamaktadır. Haneke'ye göre, bunlara eklenen sinema filmlerinin de katkısıyla gerçeklik duygusu iyice kaybolmuş, kurgu ile gerçeklik arasındaki sınırın ayırt edilmesi zorlaşmış ve bu nedenle gösteri dünyasının dönüştürdüğü şiddet gerçek olarak algılanmaya başlanmıştır (Cieutat ve Rouyer, 2014: 188-189).

Turkish Studies

Açlık Oyunları ve *Açlık Oyunları: Ateşi Yakalamak* filmlerinde de şiddetin televizyon ekranlarından sunumuna yer verilmektedir. Mantıklardan gelen haraçların oynamak zorunda kaldıkları açlık oyunları, temelinde bir şiddet oyunudur. Çünkü hayatta tek kişi kalana kadar devam etmektedir ve oyunu kazanabilmek için diğer oyuncuları öldürmek şarttır. Bu oyunun kuralları televizyon tarafından belirlenmekte ve oyun bir gösteri şeklinde seyircilere sunulmaktadır. Bu oyun içerisinde yer alanların ve bu oyunu televizyon ekranlarından izleyenlerin şiddeti olağanmış gibi kabul etmeleri dikkat çekicidir. Bunun sebebi şiddet oyunlarının, televizyon tarafından gösterişli ve ilgi çekici bir şova dönüştürülmesidir. Bu şovun içerisinde dramatik ve magazinsel unsurlar kullanıldığı için bilinçli olarak şiddet unsuru geri planda bırakılmakta, böylece izleyiciler eğlenceli bir şiddet gösterisini izlemeyi yadırgamamaktadırlar.

Özetle gerek *Benny'nin Videosu* gerekse *Açlık Oyunları* ve *Açlık Oyunları: Ateşi Yakalamak* televizyon – şiddet ilişkisini anlatılarının merkezine alan ve bunu bir sorun olarak belirleyen filmlerdir. *Benny'nin Videosu*'nda Haneke, filmin çeşitli sahnelerinde şiddetin pornografik bir sunumunu gerçekleştirmektedir. Filmde, televizyondan yansıyan şiddet görüntülerinin gerçek olarak algılanmadığı, sanki hepsi birer kurguymuş gibi davranıldığı altı çizilmektedir. Çünkü insanlar, bu görüntülere o kadar alışmışlardır ki gerçeklikle kurgu arasındaki ayrım ortadan kalkmıştır. Sürekli ekranlardan akan bu görüntüler, televizyon izleyen insanları duyarsızlaştırmış ve şiddet eğilimli kişiler haline getirmiştir. Analiz edilen filmlerde de vurgulandığı gibi, şiddet günlük hayatın bir ritüeli haline gelmiştir. Televizyon bireylerin acıma, empati kurma, duygulanma gibi insani özelliklerini yok etmiş, bunun yerine duyarsız ve duygusuzlaşmış insanlar ortaya çıkarmıştır. Sonuç itibarıyla filmlerde, şiddetin olağan ve sıradan olarak kabul edilmesi, eğlenceli bir gösteri haline dönüştürülmesi eleştirilmekte ve bunda da televizyonun büyük bir rolünün bulunduğu vurgulanmaktadır.

“Kan Demek Reyting Demek”: Reyting İçin Şiddetin Ekranı Olmak

Televizyon – reyting ilişkisinde programlarda kullanılan eğlence ile birlikte şiddet unsurunun da önemli bir yeri vardır. Bilindiği üzere, televizyon sık sık şiddetin ekranı olmakla ve izleyicileri şiddete teşvik etmekle suçlanmıştır. Nitekim incelenen filmlerde, şiddetin önemli bir reyting getirisi olduğu ve televizyonların da bunu bilerek hareket ettikleri yönünde net mesajlar verilmektedir. Örneğin *Şebeke* filminde Diana'ya bir kaset gösterilir. Kasette bir yeraltı örgütünün soygunundan gerçek görüntüler vardır. Diana görüntüleri izledikten sonra televizyon ekibine “Aşırı derecede sansasyonel bir banka soygununun sekiz dakikalık görüntüsü var. Kesinlikle orijinal. Görüntüler tam da soygun esnasında çekilmiş... Bu olaydan haftanın filmini çıkarabiliriz. Hatta dizi bile olur” cümleleriyle olayı aktarırken inanılmaz derecede mutlu ve heyecanlıdır. Diana, bu görüntülerin iyi reyting getireceğini düşünerek şöyle devam eder:

Bakın elimizde kendini Evrensel Kurtuluş Ordusu diye adlandıran ve soyduğu bankaları kameraya çeken bir çeşit saplantılı grup var. Belki de kaçırdıkları zengin kadınların, el koydukları 747 uçakların, bombaladıkları köprülerin, öldürdükleri elçilerin filmini de çekerler. Biz de her bölümün açılışında bu orijinal görüntüleri kullanır, bazı senaristlere bu görüntülerin arkasına birer hikaye yazdırır ve kendi dizimizi yaratırız.

Yeni yayın döneminde bu yasadışı örgütün yaptıklarıyla ilgili program yapmaya kararlı olan Diana, görülebileceği gibi şiddetin şov kısmıyla ilgilenmektedir. Bu noktada yasadışı bir örgütün propagandasının yapılması ve olayın etik tarafı umurunda bile değildir. Hatta amaç farklı bir şeyler ortaya koyarak ilgi çekmek ve yüksek reyting elde etme olunca televizyon çalışanları bu örgütün lideriyle bir araya gelip program hakkında bile konuşmaktadırlar.

Bu yasadışı örgütle işbirliği, reyting için Beale'i öldürmeye kadar gidecektir. "Beale Show"un hedef kitleye artık ulaşamadığı, reklamlardan zarar edildiği araştırma raporu kaynak gösterilerek ortaya konulduktan sonra, Diana programı baltalayan tek şeyin Beale'nin bizzat kendisi olduğunu ve bu yüzden Beale'nin gitmesi gerektiğini söyler. Ekiptekiler de Beale'in gitmesi konusunda aynı fikirdedir ancak yarattıkları bu "Mesih"ten nasıl kurtulacaklardır? Diana'nın Beale'den kurtulma tasarısı "vahşice"dir ve ekiptekileri ikna etmek için şunları söyler:

Bir suikaste ne dersiniz beyler? Galiba Mao Tse –Tung ekibini, programlarına malzeme çıkarmak için onu öldürmeleri konusunda ikna edebilirim. Aslında bu sezon için müthiş bir başlangıç olur. Çarşamba geceleri diğer kanallarda çok ciddi rakiplerimiz var ve Mao Tse –Tung Saati sansasyonel bir açılış yapabilir. Stüdyoda, kameraların önünde yapılabilir. Howard Beale öldüğünde stüdyodaki seyircilerin korku dolu bakışları yeni sezon açılışı için harika olur.

Diana'nın bu sözlerinden sonra yöneticilerden biri "Burada büyük bir suçtan bahsediyoruz. Kanalımızın adı bu işe karışmamalı" der. Beale'nin öldürülüp öldürülmemesi oylamaya sunulur. Öldürülmesi konusunda oy birliğine varılır. Her şeyden habersiz olan Howard Beale, televizyon şovu için sahneye çıkar ve canlı yayında suikastçılar tarafından öldürülür. Diğer kanallar hem bu olayı hem de başka programları ve reklamları aynı anda yayınlarlar. Film, dış ses'in söylediği "Tarihte kötü reytingler yüzünden öldürülen ilk adamın hikâyesi" şeklinde bitirilir. Görüldüğü gibi film, vurucu bir finalle noktalanmıştır. Zira televizyonların reyting için hiçbir şeyden kaçınmayacakları çarpıcı ve çarpıcı olduğu kadar uç bir örnekle aktarılmıştır.

Matelski (1996: 24), ticari bir endüstri olarak tanımladığı televizyonun, izleyicilerin kişisel kaprislerini doyurması gerektiğinin bilincinde olduğunu ve bu nedenle cazibesi olmayan belli bazı haber öykülerinin daha baştan reddedildiğini ama fazla önemi bulunmayan diğer bazı öykülerin ise sırf popüler oldukları için gündemde kalmayı sürdürdüklerini söyler. *15 Dakika* filmi buna örnek olarak gösterilebilir. Daha filmin başında bir televizyon kanalında çalışan Robert ve Cassandra arasında, hangi konuların haber yapılacağına ve hangi olaylara öncelik verileceğine dair konuşmalar gerçekleştirilir. Buna göre reyting sağlamayacak ılımlı haberlerin gündeme alınmayacağı, sonuçta yayınlayacakları hikâyenin en vahşisi olacağı, "Ne kadar kan varsa, o kadar reyting" elde edileceği vurgulanır.

Yine aynı şekilde televizyonun reyting uğruna katilleri ve onların şiddet dolu hikâyelerini nasıl pazarladığına dair ipuçları *15 Dakika* filminde açıkça ortaya çıkar. Bu filmde "En İyi Öykü" (Top Story) programı bu tarz hikâyeleri ekrana taşır. Bu programın bir bölümünde konuk, 2 yıl önce bir tezgâhtarı öldüren katildir. Televizyon vasıtasıyla bu katil, kendisinin mağdur ve suçsuz olduğunu iddia etmekte, suçu psikiyatrisine atmakta ve asıl kurbanın kendisi olduğunu söylemektedir. Bu noktada daha vahim olan şey ise katile bu programa çıkması karşılığında bir milyon dolar verilmesidir. Bu durumu en iyi özetleyen ise gazete bayisinde çalışan satıcının "Bu ülkede katile para ödeniyor" şeklindeki sözleridir. Televizyon, bu katili şöhret yapmıştır. Öyle ki bu kişinin hayatını konu alan bir film çekilmiş ve kendisi de bu şöhreti sayesinde aktör olmuştur.

Bu programı Emil ve Oleg isimlerindeki iki katil de izler. ABD'de şöhret olmanın ve para kazanmanın bu kadar kolay olduğunu düşünen bu Doğu Avrupalı ikili, televizyonun popüler bir yüzü olan polis Eddie'nin evine girerek onu rehin alırlar. Oleg, sürekli kamerasıyla kayıt yaparken, Emil ise "Benim hakkımda film yapacaklar, kitap yazacaklar" der. Çünkü söz konusu o televizyon programını izlemişler ve sistemin nasıl işlediğine tanık olmuşlardır. Şimdi de bu sistemin zaaflarından yararlanmak istemektedirler. Amerikan medyasının çalışma şeklini, gücünü öğrenmeleri ve medyanın en azılı bir katili bile masum gösterebileceği gerçeğini fark etmeleri onlar

Turkish Studies

için çıkış noktasıdır. Aynı zamanda televizyona çıkmak demek ünlü olmak ve para kazanmak anlamına gelmektedir.

Bu film, televizyonun şiddeti özendirmediği varsayımını doğrulamaya çalışır. Katil, Eddie'yi "People" dergisinin kapağında gördüğünü söyler. Katiller, Eddie'yi öldürerek ve bu öldürme anını görüntüleyerek, gerçek filmi piyasaya sürmeyi ve bu sayede hem meşhur olmayı hem de ceza almamayı planlamaktadırlar. Böylece katiller, televizyonda izledikleri katilin yolundan giderek, akıl hastası rolü yapacaklardır. Neticede bu işten sıyrılarak hem ünlü hem de zengin olacaklardır. Emil bu noktada kendince saptadığı bir gerçeği şöyle gözler önüne serer: "Amerikalılardan daha akıllıyım. Bütün gün ağlayan bebek talk showlarını seyrediyorsunuz. Sadece bana inanmayacaklar. Benim için ağlayacaklar da".

Sonuçta ekranların popüler polisi Eddie öldürülmüş, ölümüyle de haberlere konu olmuştur. Emil, "En İyi Hikâye" programının sunucusunu arar ve Eddie Flemming cinayetinin filmini çektiğini söyleyerek bir milyon dolar ister. "Eğer filmi istemiyorsan başka bir şovu ararım" diyerek de gözdağı verir. Sunucu görüntüleri izledikten sonra hiç tereddüt etmeden bir milyon doları iki katile verir.

Bu görüntülerin televizyonda yayınlanmasının etik olup olmadığı tartışması bile yapılmaz. Eddie'nin polis arkadaşları bu görüntülerin yayınlanmasının doğru olmadığını söylese de bir şey değişmez. Çünkü her şey reyting içindir. Sunucu bu görüntüleri Eddie'nin hatırası için yayınladıklarını dile getirir. Sonuçta cinayetin görüntüleri yayınlanır ve katiller çevredeki insanlarla birlikte bu görüntüleri izlerler. Şaşırtıcı olan, herkesin sokaklarda, barlarda, evlerde bu görüntüleri gözlerini kırpmadan izlemesidir. Bu duruma tanıklık eden katillerden Oleg "Amerikalıların istediği bu. Vahşet ve seks" diyerek hem toplumun hem de televizyonun yapısını özetler. Bu durum Gerbner'in görüşünü akla getirmektedir. Nitekim şiddetin kültürel ortamını araştıran ve ekme analizi çerçevesinde çeşitli teoriler geliştiren Gerbner'a göre, çok televizyon izleyen kişi, televizyonda gösterilen şiddetin normal olduğuna inanır. Televizyon ayrıca izleyicileri kurbanlara ve acı çekmeye karşı duyarsızlaştırarak şiddetin sonuçlarını anlama, empati kurma, karşı çıkma ve protesto etme yeteneklerini kaybetmelerine neden olur. Yönetmen de bu görüşten hareketle, televizyon vasıtasıyla şiddete ortak olanların sergiledikleri davranışları eleştirel bir gözle seyirciye aktarmaktadır.

Katillerden Emil, polisler tarafından yakalanır. Hapisteyken avukatıyla film ve kitabın hakları için pazarlık yapar. Emil'in teklifini kabul eden avukat, onun akıl sağlığının yerinde olmadığını savunacak, çocukluğunda yaşadığı sorunları dramatize edecektir. Bunda da başarılı olunur. Emil film teklifleri almaya, hikâyesinin yayın hakları için çok sayıda yayıncı ile görüşmeye başlar. Emil artık ünlü bir katildir. Ancak ortağı Oleg geri planda bırakılmaya sinirlenmiş ve Emil'in Eddie'yi öldürmeden önce söylediklerinin görüntülerini sunucuya vermiştir. Bu kasette Emil, deli numarası yapıp ceza almaktan kurtulacağını, sonra da özgür, ünlü ve zengin olarak dışarı çıkacağını söylemektedir.

Bu olaylar sonrası polis Jordy, Emil'i öldürünce bu kez televizyonun ilgi odağı olur. Jordy röportaj vermeyi reddedince sunucu "Eddie'den örnek al. Medya güçlü bir müttefikdir" der. Jordy sunucuya yumruk atar. Jordy ayaktadır, sunucu yerededir. Jordy alt açıyla, sunucu üst açıyla verilir. Televizyonu olumsuz tarafla temsil eden sunucu yerededir ve sürünüyordur. Sunucu filmin bitiş sahnesinde şöyle bir anons geçer: "Kendi çıkarları ve egoları için basını ve medyayı kullanmak isteyen iki kaçığın ölümleriyle sonuçlandı. Biz Baş Hikayeyiz ve kendimizi bu amaçlar uğruna kullandırmayız. Bizim amacımız haberleri tüm çıplaklığıyla aktarmaktır". Bu şekilde konuşulsa da işin aslı böyle değildir. Reyting uğruna bu katillerle pazarlık yapan televizyoncuların kendileridir.

Kan ile reyting arasındaki bağlantının açıkça ortaya konulduğu bir diğer film de *Gece Vurgunu*'dur. Filmin başında bu gerçeklik "Kan demek reyting demek" cümlesiyle seyirciye aktarılır. Kameramanların çektiği kan dolu görüntüler, en çok parayı veren kanala satılmaktadır.

Turkish Studies

Filmin ana karakteri Lou Bloom, televizyon kanallarının hepsinde şiddet dolu görüntüler olduğunu farkettikten sonra kendisine bir kamera ile polis telsizi alarak, gece boyunca meydana gelen suç görüntülerini çekmeye başlar ve bu görüntüleri de para karşılığı satar. Şiddetin özellikle de kanlı görüntülerin televizyondaki en büyük reyting sağlayan unsur olduğunu kavrayan Lou, en kanlı görüntüleri çekerek kanala getirir ve bu görüntüler bültenin baş haberini oluşturur. Burada dikkat çekici unsur, haber biriminden sorumlu olan Nina'nın bu kanlı görüntüleri hayranlıkla ve zevkle izlemesidir. Nitekim Nina "suç görüntüleri" sevdiklerini söyleyerek kendilerine görüntü satan Lou'ya "Seyircilerimizin ilgisini en çok kenar mahallelerde işlenen suçlar çekiyor. Hali vakti yerinde beyazların, azınlık ya da fakir kesim tarafından kurban edilmesi öncelikli tercihimiz olacak" der. Nina daha da ileri giderek haber bültenlerini "Çılgılık atarak sokakta koşan boğazı kesik bir kadın" nitelendirmesiyle tarif eder.

Reyting getirisi olan bu şiddet ve suç görüntülerini çekebilmek için kameramanlar arasında büyük bir yarış söz konusudur. Hatta bu rekabet, en kanlı görüntülerin çekilmesi üzerine inşa edilmiştir. Bu rekabette insani duygular söz konusu değildir. Bir yangını çekmek üzere orada bulunan bir kameramanın söylediği "5 ölü. İnanılmaz mutluyum. Hepsi kül oldu. Bu çok özeldi. Haberi patlattım bu sefer" sözler bunu kanıtlamaktadır. Lou, bir kaza haberine gittiğinde, arabanın altında cesedi görür. Daha polis ortada yoktur. İyi ve yakın plan görüntü çekebilmek için cesedi sürükleyerek açık alana getirir ve yüzünde en ufak belirti olmadan bu görüntüyü çeker. Bu Lou'nun olaylara ilk müdahalesi değildir. Kendisinden önce görüntüleri çeken bir kameramanın arabasının frenlerini bozar ve kaza yapan kameramanın kanlı görüntülerini de yakın plan çeker. Çünkü onun için önemli olan bültenin açılış görüntülerini çekebilmek ve rakipsiz olabilmektir. Kısacası haberin nasıl elde edildiği, etik değerlere sadık kalınıp kalınmadığı önemli değildir.

Lou için daha çok kan daha çok para anlamına gelmektedir ve ölü sayısı doğru orantılı olarak ücret almaktadır. Nitekim Lou sayesinde yerel kanalın reytingleri yükselmiştir ve böylece Lou'nun da pazarlık seçenekleri artmıştır. Lou bu durumu, Los Angeles'ta suç oranı düştüğü için kendi görüntülerinin nadir bulunduğunu, dolayısıyla kanalın reyting için kendisine ihtiyacını olduğunu söyleyerek özetler. Lou'dan sıradan suç görüntüleri değil, insanların ekrandan gözlerini ayıramayacağı görüntüler istenir. Lou da kanalın bu isteklerini yerine getirir. Bu aşamada Lou amacına ulaşabilmek için olayların akışına müdahale eder, masum insanların öldürülmesini önemsemeksizin çatışma ortamı yaratır, suçluların görüntüsünü polise vermez ve hatta bir suçlunun kendi asistanını vurmasını sağlayarak onun da kanlı görüntülerini çeker. Kanal da bu görüntüleri kullanarak, olayı dramatik unsurları ön plana çıkararak haberleştirir. Filmin finalinde Lou, hem araçlarının hem de asistanlarının sayısını çoğaltmıştır. Dolayısıyla film, karamsar bir sonla bitmektedir. Bu finale göre, şiddet haberleri kanallarda sıklıkla yer almaya devam edecektir ve bu durum önlenemeyecektir.

Özetle televizyonların reyting amaçlı olarak şiddeti ekranlarına taşımaları, televizyon yayıncılığının başlarından beri eleştiri konusu olmuştur. Ancak bu noktada Çaplı'nın da (2002: 201-203) ifade ettiği gibi, şiddeti ve cinselliği, televizyonda başarının olmazsa olmazı olarak gören televizyon endüstrisinin, bu sihirli karışımdan uzak durmasını beklemek hiç de gerçekçi değildir. Gerçek yaşamda var olan şiddetin ekranda gösterilmemesinin komik olduğunu ileri süren yayıncılar, izleyicilerin açık şiddetten hoşlanmadıklarını, bunun yerine aksiyonu tercih ettiklerini belirtmektedirler. Aksiyonun alt yapısında ise şiddetin bulunduğu gerçeğini göz ardı etmemek gerekmektedir.

Sonuç itibariyle bu çok tartışılan ekranlardaki şiddet konusuna sinema filmleri de yabancı kalmamış, televizyon – şiddet ilişkisini perdeye taşımışlardır. Nitekim *15 Dakika* filminde olduğu gibi reyting için katiller ekran yüzü yapılabilmekte, *Şebeke* filminde yasadışı suç örgütleri kendilerine ekranlarda yer bulabilmekte ve yine aynı filmde önce televizyon dünyasının ilahı yapılan

kişi sonrasında reytingleri düştüğü için canlı yayın esnasında öldürülebilmektedir. Aslında *15 Dakika* ve *Gece Vurgunu* filmlerinde “Ne kadar kan varsa, o kadar reyting” cümlesi televizyon kanallarının olaylara bakış açılarını açıkça ortaya koymaktadır. Bu noktada son olarak üzerinde durulması gereken önemli bir konu da, izleyicilerin kurgu değil, gerçek cinayetleri, ölümleri ekranda görmek istemeleri ve bunların da şovun/eglenenin bir parçası olarak ekranlardan sunulmasıdır. Böylece bu yapılaşma içerisinde şiddete karşı duyarsızlaşmış ve şiddeti önemsemeyen bir seyirci modeli karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç

Televizyon teknolojisi ve yayıncılığı alanındaki atılımların akabinde televizyon, herkesin günlük yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmiş ve bu durum da araca yönelik araştırmalara hız kazandırmıştır. Gerek sistematik olarak yürütülen kuramsal çalışmalarda gerekse diğer araştırma ve yorumlarda televizyona şiddetten eğlenceye kadar çok geniş yelpazede eleştiriler yöneltilmiştir. Dolayısıyla yapılan çalışmalarda çoğunlukla televizyona olumsuz özellikler atfedildiği ve televizyon için olumsuz imgeler üretildiği görülmektedir. Örneğin şeytan gözü, yırtıcı göz, elektronik taklit aracı, eğlence ve şiddetin kaynağı vs. gibi nitelendirmeler, televizyona yönelik olarak dile getirilen olumsuz yaklaşımlardan sadece birkaçıdır.

Televizyona bu kadar yoğun bir şekilde eleştiri yöneltilmesinin altında yatan neden, televizyondan önceki kitle iletişim araçlarına yönelik kaygıların televizyona miras kalmasıdır. Bundan dolayı tarihteki herhangi bir kitle iletişim aracından çok daha fazla yorum ve tartışma, televizyon üzerine yapılmış ve televizyon ilk yıllarda olduğu gibi sonraki yıllarda da medyanın olumsuz etkileri konusundaki genel korkulara kaynaklık etmeye devam etmiştir. Bunda da televizyonun çok yaygın olarak izlenen bir araç olması ve her çeşit televizyon programının doğrudan insanların evine ulaşması önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Televizyonun en çok eleştirildiği noktalardan birisi şiddet konusuna yaklaşımıdır. Televizyonun tarihi boyunca, araştırmacılar tarafından bu araca yöneltilen şiddet eleştirisi filmlere de aynen taşınmıştır. Buna göre televizyon, şiddeti olağanlaştırmakta ve sıradanlaştırmaktadır. Televizyon ekranından sıklıkla yansıyan şiddet görüntülerine maruz kalan izleyiciler, günlük hayattaki şiddeti de kurgu zannetmektedirler. Dolayısıyla insanlar bu konuda duyarsızlaşmakta ve acıma hislerini kaybetmektedirler. Televizyon – şiddet ilişkisi bağlamında şiddetin önemli bir reyting getirisi olduğu ve televizyonların da bunu bilerek hareket ettikleri filmlerde vurgulanan ve eleştirilen diğer bir sorundur. Nitekim sırf reyting alabilmek amacıyla katillerin ekrana taşınmaları, izleyicinin ilgisini çekeceği düşünülen şiddet gösterilerinin haberlerde ve diğer programlarda sıralamada en başa konulması, televizyon çalışanlarının en kanlı görüntüleri seyirciye sunabilmek adına yaptıkları etik olmayan davranışlar ve son olarak seyircilerin de gerçek hayattaki şiddeti ekranda görmeye can atmaları gibi birtakım sorunlar filmler tarafından eleştirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Arnaldo, C. A. ve Finnstrom, A. (1998). “Youth and Communication”, U. Carlsson and C. von Feilitzen (Edit.), *Children and Media Violence*, Goteborg University, UNESCO, p. 35-41
- Artuk, M.E. (2003). “Medyada Şiddet ve Özellikle İntihar Haberlerinin Sunumunun Toplum Üzerindeki Etkileri ve Bunun Önlenmesi”, *Radyo ve Televizyonlarda Şiddet ve İntihar Haberleri*, Sempozyum, 2002, Ankara: RTÜK, s. 98-123.
- Briggs, A. ve Burke, P. (2004). *Medyanın Toplumsal Tarihi*, İ. Şener (Çev.), İstanbul: İzdüşüm Yayınları.

- Can, Y. (2014). "Türk Ailesinde Aile İçi Şiddetin Kültürel Dinamikleri", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/8, Summer 2014, p. 13-19.
- Castells, M. (2005). *Ağ Toplumunun Yükselişi*, E. Kılıç (Çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cieutat, M. ve Rouyer, P. (2014). *Haneke, Haneke'yi Anlatıyor*, S. İdemen (Çev.), İstanbul: Everest Yayınları.
- Çaplı, B. (2002). *Medya ve Etik*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Esslin, M. (2001). *Televizyon Çağı TV Beyaz Camın Arkası*, İstanbul: Pınar Yayınları.
- Feilitzen, C. V. (1998). "Children and Violence on the Screen, Introduction", U. Carlsson and C. von Feilitzen (Edit.), *Children and Media Violence*, Goteborg University, UNESCO, p. 45-54.
- Gençoğlu, C., Kumcağız, H. ve Ersanlı, K. (2014). "Ergenlerin Şiddet Eğilimine Etki Eden Ailevi Faktörler", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/2, Winter 2014, p. 639-652.
- Gerbner, G. (2014). *Medyaya Karşı*, M. Morgan (Der.), G. Ayas vd. (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gilroy, D. (Yönetmen). (2014). *Gece Vurgunu* [Film]. ABD.
- Groebel, J. (1998). "The UNESCO Global Study on Media Violence", U. Carlsson and C. von Feilitzen (Edit.), *Children and Media Violence*, Goteborg University, UNESCO, p. 181-199.
- Halloran, J. D. (1973). "Televizyonun Toplum Üzerindeki Etkileri", A. Usluata (Çev.), *Televizyonun Etkileri*, İstanbul: İstanbul Reklam Yayınları, s. 8-18.
- Hamilton, J. T. (2000). "Media Violence and Public Policy", J. T. Hamilton (Edit.), *Television Violence and Public Policy*, United States of America: The University of Michigan Press, p. 1-12.
- Hammarberg, T. (1998). "Children and Harmful Influences from the Media", U. Carlsson and C. von Feilitzen (Edit.), *Children and Media Violence*, Goteborg University, UNESCO, p. 21-30
- Han, Byung-Chul (2016). *Şiddetin Topolojisi*, D. Zaptçioğlu (Çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Haneke, M. (Yönetmen). (1992). *Benny'nin Videosu* [Film]. Avusturya – İsviçre.
- Herzfeld, J. (Yönetmen). (2001). *15 Dakika* [Film]. ABD.
- Hoffner, C. (2000). "Framing of the Television Violence Issue in Newspaper Coverage", J. T. Hamilton (Edit.), *Television Violence and Public Policy*, United States of America: The University of Michigan Press, p. 313-333.
- Iyengar, S. (1997). "Siyasette Erişim Yanlılığı: Televizyon Haberleri ve Kamuoyu", S. İrvan (Der.), *Medya Kültür Siyaset*, Ankara: ARK, s. 233 – 252.
- Knight, M. G. vd. (2000). "Stop the Violence: Lessons from Antiviolence Campaigns Using Mass Media", J. T. Hamilton (Edit.), *Television Violence and Public Policy*, United States of America: The University of Michigan Press, p. 267-312.
- Lawrence, F. (Yönetmen). (2013). *Açlık Oyunları: Ateşi Yakalamak* [Film]. ABD.

- Lumet, S. (Yönetmen). (1976). *Şebeke* [Film]. ABD.
- Maigret, E. (2012). *Medya ve İletişim Sosyolojisi*, H. Yücel (Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Matelski, M. J. (1996). *TV Haberciliğinde Etik*, B. Öcal Düzgören (Çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Monaco, James (2014). *Bir Film Nasıl Okunur?*, E. Yılmaz (Çev.), İstanbul: Oğlak Yayıncılık.
- Mutlu, E. (2008). *Televizyonu Anlamak*, Ankara: Ayraç Kitabevi.
- Oğuzhan Börekçi, Ü.A. (2012). "Darbe Dönemlerindeki "Baskı", "İşkence" ve "Şiddet"in Türk Romanlarına Yansımaları: "Şafak" ve "Gizli Emir", *International Symposium on Language and Communication: Resarch Trends and Challenges*, İzmir Üniversitesi, s. 1629-1640.
- Özkan, G. (2017). "Gençler Ekranda Şiddeti İzliyor", *Hürriyet*, 8 Ekim 2017.
- Postman, N. (2004). *Televizyon Öldüren Eğlence*, O. Akinhay (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Robins, K. (1999). *İmaj Görmenin Kültür ve Politikası*, N. Türkoğlu (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ross, G. (Yönetmen). (2012). *Açlık Oyunları* [Film]. ABD.
- Simmons, B. J. vd. (1999). "Television Violence and Its Effects on Young Children", *Early Childhood Education Journal*, Vol. 26, No. 3, p. 149-153.
- Taylan, H. H. (2011). *Televizyonla Yetişmek: Televizyon Şiddetinin Etkileri Üzerine Bir Araştırma*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Trend, D. (2008). *Medyada Şiddet Efsanesi Eleştirel Bir Giriş*, G. Bostancı (Çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Uslu Üstten, A. (2016). "Gençlik Edebiyatı Eserlerinde Gençlik Sorunlarının Yansıtılış Biçimi Üzerine Bir Değerlendirme", *Turkish Studies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 11/20, Fall 2016, p. 605-616, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9997>, ISSN: 1308-2140.
- Wartella, E. vd. (1998). "Children and Television Violence in the United States", U. Carlsson and C. von Feilitzen (Edit.), *Children and Media Violence*, Goteborg University, UNESCO, p. 55-62.
- Weaver, A. J. ve Kobach, M. J. (2012). "The Relationship Between Selective Exposure and the Enjoyment of Television Violence", *Aggressive Behavior*, Vol. 38, p.175-184.
- Wilson, B. J. vd. (1998). "The Nature and Context of Violence on American Television", U. Carlsson and C. von Feilitzen (Edit.), *Children and Media Violence*, Goteborg University, UNESCO, p. 63-79.